

Dayanışma-Yardımlaşma Kültürü ve Kapitalizm

Tarihsel olarak insanın iktisadi dünyası, sadece bir üretim ve tüketim faaliyeti olarak nitelendirilemez. İktisat, toplumsal alanda insan ilişkilerinin belirleyicisi ve yeniden inşa edilmesinde etkin rol üstlenirken, insanın “değer” yapısını biçimlendirme özelliği ile yeniden düşünülmalıdır.

Her iktisadi faaliyet, toplumsal katmanın kültürel yapısını biçimlendirilmekte, bu süreçte “değer” sistemini de dönüştürücü etkilere sahip olmaktadır. İnsandan ve toplumdan kopan bir iktisadi yapı, insanı yabancılaştırmakla kalmayıp parçalayıcı özelliğiyle insanın özünden koparır ve kendini gerçekleştireceği varoluşsal mutluluk coğrafyasını yok eder.

Bu açıdan yardımlaşma ve dayanışma (kültürü) aslında, insanın bu varlık coğrafyasında (dünya yaşamında), kendi öznesi dışındaki dünyayı tanıma (ve farkına varış) ve iletişim organizasyonunun kuruluş biçiminin eyleme dönüşme olanaklarını da ifade etmektedir. Bu iletişim ve varoluş biçimi, sadece üretim yapısının değil toplumsal yapının da metalaşan bir parasal sistem tarafından biçimlendiği bir dünyaya oldukça yabancı kalmaktadır. Kendimizi var etmemiz ve varoluşumuz diğer özneleri ve yaşamları tanımakla ve onları desteklemekle anlamlı olur. “Homo homini lupus” (-İnsan insanın kurdudur-) anlayışı yerine, paylaşımı esas alan ve bu anlayış ile dünyayı ve yaşamı “güvenlik” ve esenlik ile inşa eden bakış açısından söz ediyoruz.

İktisadi faaliyetin tarihsel olarak her dönemde amacı, insanın temel ihtiyaçlarının karşılanması olarak düşünülmesine rağmen, “ihtiyaçların sonsuz, kaynakların ise sınırlı” olduğu temel önermesi ile karşımıza çıkan kapitalizm, aslında piyasa olarak vurgulanan, toplumsal bir ekonomide iktisadi faaliyetlerin gerçekleşmesinde rol oynayan sistemden çok farklı rol üstlenmektedir. Piyasaların toplumdan kopması olarak nitelendirilecek kapitalizm, kendi kültürünü de özellikle “en yüksek kazanç-yarar” elde etmek amacı doğrultusunda sermaye birikimini teşvik ederek ve bu birikimin yeryüzünde belli ellerde toplanarak, kendi kendini büyüten bir üretim modeli olarak sunmaktadır.

Piyasalar her dönemde var olmasına rağmen, kapitalizm, piyasaların toplumdan koptuğu farklı bir iktisadi yapıyı inşa etmiştir. Piyasaların ve insan ilişkilerinin üstünde, insanı atomize ederek ona yeni bir kimlik inşa edip özel bir iktisadi faaliyet alanı oluşturarak değer yapısını yeniden oluşturmakta, toplumsal ilişki ve iletişim yapısını kendi amaçları doğrultusunda biçimlendirmektedir. Bu açıdan Laissez-faire ekonomisi, dayanışma kültürü yerine “dilsiz” piyasaların refah modelini ikame etmiştir. Devlet destekli refah programları ile ortaya çıkan sorunların çözülebileceği kurgusu, aslında “paylaşmayan” bir toplumsal

* Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi, İİBF İktisat Bölümü.

iletifim modelinin yıkıntıları içinde kaybolmuş bir değer sistemi olmaktadır. Son yılların Neoliberal politikaları ise bu sorunu, sosyal yardım girişimleri ile çözebilme arayışında olmaktadır.

Ancak, dayanışma kültürü artık kaybolmuş, daha fazla tüketim olanaklarını genişletmeye çalışan (ama doyumsuz), toplumsal üretim sürekli artışını amaçlayan (ama gelir dağılımı kötü), kitle iletifim araçları gelişmiş (ama yalnız) bir dünya karşımıza çıkmaktadır. Özellikle aşırı kazanç peşinde koşan "homo economicus" insanının, bireysel çıkarlarını temel unsur olarak gören modern ekonomik sistem, bir anlamda toplumsal iletifimi vurgulayan dayanışma-yardımlaşma yerine, paylaşımcı olmayan ve ihtiyaçların karşılanmasında bireysel gücü ile sınırlı olan, iktisadi yapının da piyasada her "meta"nın maddi olanaklar karşılığında elde edilebildiği bir toplumsal kültürü üretmektedir.